

Úkolem HR není jen vyhledávat kandidáty na jednotlivé pracovní pozice a starat se o dlouhodobé vzdělávání a rozvoj zaměstnanců. I sebelepší zaměstnanci s tím nejlepším dostupným vybavením i managementem mohou selhat, a to tehdy, pracuje-li jich pod jedním podřízeným příliš. Jeden manažer by měl totiž řídit maximálně pět lidí.

Vztahy na pracovišti jsou důležité

Manažer coby vedoucí pracovník plní řadu velmi důležitých úkolů. Jedním z těchto úkolů je přitom „řízení“ vztahů se zaměstnanci respektive se svými podřízenými. Manažer by měl vědět, co se s jeho podřízenými děje, a to jak po pracovní stránce, tak v lepším případě i po té osobní. Máte doma těžce nemocné dítě? Buďte si jistí, že na vašem pracovním výkonu se to podepíše. Nesnášíte Máňu vedle z kanceláře? Pak to nepochybně ovlivní i výsledek úkolů, které budete s Máňou plnit společně. Takových příkladů je přitom mnoho. Manažer, který všechny tyto informace má, přitom dokáže práci mezi své podřízené rozdělit lépe, než kdyby je neměl. Máňa s vámi pracovat prostě nebude, a pokud máte nemocné dítě, budete dostávat takovou práci, abyste mohli být brzy doma a neměli jste příliš mnoho starostí. Až vaše problémy pominou, ještě rádi se za tento přístup své firmě odvděčíte.

Vztahy podle Graicunase

Původem americký konzultant Vytautas Andrius Graicunas, který se specializoval na poradenství v oblasti managementu se přitom vztahy na pracovišti a jejich vlivem na řízení podniku začal zabývat již v roce 1933. Tehdy na toto téma publikoval v The Bulletin of the International Management Institute svoji první práci na toto téma. Na jeho práci pak úspěšně v 60. letech minulého století navázali pánové Luther Gulick a Lyndall F. Urwick. Graicunas nejprve definoval na pracovišti tři typy vztahů.

Přímé vztahy jsou definovány mezi vedoucím a jednotlivými podřízenými. Pakliže má manažer

n

přímých podřízených, je počet přímých vztahů

a

=

n

.

Nepřímé vztahy tvoří další skupinu vztahů, která popisuje vztahy vytvářené mezi podřízenými navzájem. Počet těchto vztahů je dán číslem $b = n \times (n-1)$, neboť je nezbytné uvážit, že u vztahů neexistuje reciprocita. To, jaký má vztah Máňa k Věrce nám neříká vůbec nic o tom, jaký bude mít vztah Věrka k Máně.

Skupinové vztahy jsou už o něco složitější. Lidé na pracovišti totiž zpravidla vytvářejí skupiny, ve kterých se sdružují a v rámci kterých spolu komunikují jiným způsobem s ostatními kolegy než v rámci jiných skupin. Například Máňa s Věrkou budou s Frantou hovořit jinak, než když bude Franta s Věrkou o samotě anebo když Věrka bude mluvit s Frantou za přítomnosti Pepy. Teoretický maximální počet skupinových vztahů mezi podřízenými c je tedy roven číslu

$$\frac{n \times (2^n - 1)}{2}$$

$$/2-1)$$

. Je přitom zřejmé, že ne vždy jsou všechny tyto skupinové vztahy vytvořeny a že třeba Franta může vystupovat vůči všem potenciálním skupinám zaměstnanců vždy stejně. Teoretické maximum je nicméně dáno právě výše zmíněným vzorcem.

Co je to rozpětí řízení

Z výše uvedeného nám vychází rovnice pro celkový počet vztahů na pracovišti, o kterých by měl být manažer informován. Je to $a + b + c$ neboli $n \times (2^n / 2 + n - 1)$, což vyjadřuje fakt, že nadřízený by měl mít přehled o svých vlastních vztazích ke svým podřízeným (a), o vztazích mezi podřízenými navzájem (b) a o skupinových vztazích panujících mezi podřízenými (c). Přitom právě skupinové vztahy jsou v praxi nejvíce podceňované a dokáží nadělat lidově řečeno tu největší paseku. Graicunas proto definuje tzv. rozpětí řízení (angl. Span of control), což je jen jiné označení pro přímý počet podřízených pracovníků jednomu nadřízenému.

Maximum podřízených je pět

Dosazením do výše uvedeného vzorce hravě získáme tabulku a graf závislosti počtu celkových vztahů, které musí manažer sledovat, na počtu jeho přímých podřízených. Z grafu pak vyplývá hypotéza, kterou formulovali Gulick s Urwickem, a to ta, že optimální rozpětí řízení je 5 až 6, kdy manažer musí sledovat 100 respektive 222 vztahů mezi zaměstnanci. Každý další zaměstnanec totiž počet sledovaných vztahů více než zdvojnásobuje. A v případě 10 přímých podřízených se už manažer začíná dostávat do úzkých i v případě, že vůbec nesleduje skupinové vztahy.

podřízených

přímých vztahů

skupinových vztahů

nepřímých vztahů

vztahů celkem

1

1

0

0

1

2

Manažer by měl mít pod sebou maximálně pět lidí - BusinessVize.cz

Napsal uživatel Martin Zikmund

Neděle, 03 Leden 2010 12:12 - Aktualizováno Pondělí, 08 Březen 2010 21:27

2

2

2

6

3

3

9

6

18

4

4

Manažer by měl mít pod sebou maximálně pět lidí - BusinessVize.cz

Napsal uživatel Martin Zikmund

Neděle, 03 Leden 2010 12:12 - Aktualizováno Pondělí, 08 Březen 2010 21:27

28

12

44

5

5

75

20

100

6

6

186

Manažer by měl mít pod sebou maximálně pět lidí - BusinessVize.cz

Napsal uživatel Martin Zikmund

Neděle, 03 Leden 2010 12:12 - Aktualizováno Pondělí, 08 Březen 2010 21:27

30

222

7

7

441

42

490

8

8

1016

56

Manažer by měl mít pod sebou maximálně pět lidí - BusinessVize.cz

Napsal uživatel Martin Zikmund

Neděle, 03 Leden 2010 12:12 - Aktualizováno Pondělí, 08 Březen 2010 21:27

1080

9

9

2295

72

2376

10

10

5110

90

5210

11

11

11253

110

11374

{jathumbnail off}

Klíčová věta: Jak optimálně vést změny v organizační struktuře firmy

Pro co nejhladší chod firmy a neoptimálnější využití jejího lidského kapitálu je tedy vhodné zachovat 5 až 6 přímých podřízených na jednoho manažera. Je přitom zřejmé, že v případě firmy se stovkou zaměstnanců k tomu nebude zrovna jednoduchá cesta. Nejčastěji používaným způsobem, jak optimální rozpětí řízení zajistit jsou tak změny v organizační struktuře. Pokud tedy třeba potřebujete mít ve firmě 10 obchodníků, není vhodné, aby je vedl 1 vedoucí. Optimální řešení je tak rozdělení obchodního oddělení např. podle geografického, demografického či ekonomického hlediska na dvě oddělení (např. Obchod Čechy a Obchod Morava a Slezsko), přičemž v každém z nich bude 5 obchodníků. V takovém případě však bude chybět jeden vedoucí pracovník. Toho nicméně není nezbytné najímat, postačí, pokud například Obchod Čechy povede stávající vedoucí a Obchod Morava a Slezsko povede jeden

Napsal uživatel Martin Zikmund

Neděle, 03 Leden 2010 12:12 - Aktualizováno Pondělí, 08 Březen 2010 21:27

---

z původních pěti obchodníků. Je však zřejmé, že (nejen) tato změna v organizační struktuře firmy téměř vždy přinese ne vždy zcela optimální odezvu od konkrétních zaměstnanců.

Mnohem lepší je tak včas zajistit, aby některé z oddělení nepřerostlo do zbytečně velkého a špatně říditelného molochu, který bude nutné následně bolestivě restrukturalizovat.

Použitá literatura a další zdroje

[1] DĚDINA, Jiří, MALÝ, Milan. Moderní organizační architektura. Praha : Alfa Publishing, 2005. 176 s. ISBN 80-86851-11-7.

[2] NICKOLS, Fred. The Span of Control and the Formulas of V. A. Graicunas. [s.l.], 2003. 5 s. Referát. Dostupný z WWW: <<http://home.att.net/~OPSINC/graicunas.pdf>>.